



Eierstyring i Øvre Eiker kommune 2024-2028

EIERSKAPSMELDING



Vedtatt i kommunestyret 19.06.2024 sak PS 53/2024



Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	3
2.	Hva vil det si å være en tydelig og profesjonell eier?	4
3.	Kommunens prinsipper for eierstyring.....	4
3.1	Øvre Eiker kommune skal være en tydelig og profesjonell eier	5
3.2	Øvre Eiker kommune skal fatte eierbeslutninger og vedtak i selskapenes eierorgan.....	5
3.3	Øvre Eiker kommune skal sette sammen styrer med relevant kompetanse.....	6
3.4	Øvre Eiker kommune forventer at styret forvalter selskapet på en måte som ivaretar eiers formål med eierskapet og selskapets formål	6
3.5	Øvre Eiker kommune stiller krav til at selskapene ivaretar sitt samfunnsansvar	7
3.6	Øvre Eiker kommune tar ansvar for å beskrive prosedyre for rapportering og samhandling7	
3.7	Øvre Eiker kommune stiller krav til avkastning, utbytte og/eller effektivitet tilpasset det enkelte selskap	7
3.8	Øvre Eiker kommune stiller krav til etiske retningslinjer og etisk refleksjon	7
3.9	Øvre Eiker kommune forventer at selskapene er åpne og transparente	8
4.	Roller i eierskapsforvaltningen	8
5.	Oppfølging	9
6.	Vedlegg	10
6.1	Oversikt eierposisjoner	10
6.2	Skjematisk fremstilling av ulike selskapsformer	11

1. Innledning

Øvre Eiker kommunes visjon «Sammen skaper vi et livskraftig Øvre Eiker» er styrende for samfunnsutviklingen og tjenestene. For å etterleve og muliggjøre dette er organisering av enkelte viktige fagområder i ulike selskapsformer og samarbeid med andre kommuner hensiktsmessig. I tillegg har Øvre Eiker kommune valgt å ha eierskap i noen andre virksomheter.

Øvre Eiker kommune forvalter betydelige verdier gjennom sine eierposisjoner i ulike selskaper. Formålet med Eierskapsmelding er å sikre at verdiene forvaltes på en best mulig måte og slik kommunen som eier ønsker for å ivareta innbyggernes og samfunnets behov.

I kommunelov fra 1.1.2020 pålegges kommunene å utarbeide en eierskapsmelding:

§ 26-1. Eierskapsmelding

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- a) Kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) En oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) Kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.

Øvre Eiker kommune hadde gjennom *prosjekt eierstyring 2018-2021*¹ som mål å fremstå som en tydelig og profesjonell eier. Det innebærer blant annet at kommunen må definere formålene med sine eierskap og hvilke prinsipper som ligger til grunn for eierstyringen.

Eierstyringen er kommunestyrets redskap for å sikre en god utvikling for selskapene med langsiktig verdiskaping og forutsigbar styring og oppfølging. Samtidig skal eierstyringen bidra til god politisk styring og kontroll og angi rammene for hvordan kommunen vil utøve eierskapet i neste 4-års periode. Eierstyringen skal også bidra til at selskapene kan innfri eiers formål med eierskapet.

Dette dokumentet, *Eierstyring i Øvre Eiker kommune 2024-2028* skal tilfredsstillere kravene til eierskapsmelding i kommuneloven. En oversikt over selskaper kommunen har eierinteresser i skal fremkomme på kommunens hjemmeside.

Eierstyring i Øvre Eiker kommune 2024-2028 omfatter selskaper der kommunen har eierinteresser i form av aksjer eller andeler. Eierstyringen omfatter også oppgavefelleskap og interkommunale selskap (IKS) som er eget rettssubjekt. Øvrige interkommunale samarbeid regulert i kommuneloven kapittel 17-20² omfattes ikke. Prinsippene for eierstyring som beskrives i punkt 3 vil likevel være et utgangspunkt når avtaler om samarbeid etableres.

Øvre Eiker kommune har valgt å vedta både vedtekter og eierstrategi for Øvre Eiker kommunale eiendom KF (ØEKE) og stiller krav til ØEKE på samme måte som til andre eierposisjoner.

¹ Vedtatt i PS 42/18 – kommunestyret 11.4.2018

² Interkommunalt samarbeid, interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefelleskap og vertskommune.

2. Hva vil det si å være en tydelig og profesjonell eier?

Hovedhensikten med eierstyringen er å sikre god utvikling for selskapene, langsiktig verdiskaping, forutsigbar styring og at kommunens formål med eierskapet innfris.

Kommunelovens krav er at kommunene skal definere sine prinsipper for eierstyring. Slike prinsipper vil være overordnede og generelle og skal ligge til grunn for alle selskaper kommunen har eierskap i. Utøvelsen av prinsippene skal tilpasses kommunens formål med eierskapet og eierandelen i det enkelte selskap.

Det mest fundamentale spørsmålet er å vite hvorfor kommunen skal organisere deler av sin virksomhet utenfor den kommunale basisorganisasjonen? Eller hvorfor kommunen skal være eier i et selskap som driver en virksomhet og en tjenesteproduksjon som ikke er definert som en lovpålagt kommunal oppgave?

Dersom kommunen bestemmer seg for å etablere eller fortsette å være eier av et selskap er definisjon av formålet med eierskapet helt vesentlig. Formålet med eierskapet kan være alt fra størst mulig utbytte til en effektiv oppnåelse av mål innenfor en tjeneste eller et fagområde eller for å ivareta ulike samfunnsmessige hensyn.

En tydelig formulering av formålet/hensikten med eierskapet vil være retningsgivende for senere utarbeidelse av selskapsspesifikke eierstyringsdokumenter som vedtekter/selskapsavtale og eierstrategi. Det er i de selskapsspesifikke dokumentene eier setter rammene for det enkelte selskaps formål/oppgave og handlingsrom og beskriver eiers forventninger til det enkelte selskap og selskapets styre.

Enhver selskapsorganisering vil redusere direkte politisk styring. Eierstyringen skal foregå gjennom overordnede eierstyringsprinsipper, selskapsspesifikke eierstyringsdokumenter og i de formelle beslutningsorganene i selskapene (generalforsamling for AS, representantskap for IKS og kommunestyret for KF).

3. Kommunens prinsipper for eierstyring

Prinsipper for eierstyring i Øvre Eiker kommune 2024-2028:

Øvre Eiker kommune

- skal være en tydelig og profesjonell eier
- skal fatte eierbeslutninger og vedtak i selskapenes eierorgan
- skal sette sammen styret med relevant kompetanse
- forventer at styret forvalter selskapet slik at eiers formål med eierskapet og selskapets formål ivaretas
- stiller krav til at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- tar ansvar for å beskrive prosedyrer for rapportering og samhandling
- stiller krav til avkastning, utbytte og/eller effektivitet tilpasset hvert enkelt selskap
- stiller krav til etiske retningslinjer og etisk refleksjon
- forventer at selskapene er åpne og transparente

Prinsippene skal ligge til grunn for alle selskaper kommunen har eierskap i, men utøvelsen av prinsippene skal tilpasses kommunens mål med eierskapet og eierandelen i det enkelte selskap. Det vil si at prinsippene gjelder for de selskapene der kommunen har eiermajoritet. I selskaper der Øvre Eiker eier mindre enn 50 % vil prinsippene om at alle eiere skal behandles likt være utgangspunkt for de omforente styringsdokumentene som utarbeides. I noen grad lovreguleres påvirkningsgraden i forhold til eierandelen, f.eks. i aksjeselskaper. Øvre Eikers prinsipper for eierstyring vil uansett bli fremmet i prosessene med utarbeidelse av styringsdokumenter for hvert selskap. Prinsippene skal også fremmes av kommunens representant i representantskapet i interkommunale selskap (IKS).

3.1 Øvre Eiker kommune skal være en tydelig og profesjonell eier

Øvre Eiker kommune hadde gjennom *prosjekt eierstyring 2018-2021*³ som mål å fremstå som en tydelig og profesjonell eier. For å være tydelig og profesjonell må kommunen som eier selv utøve og legge til rette for at prinsippene for eierstyring kan oppfylles og etterleves av selskapene og deres styrer.

3.2 Øvre Eiker kommune skal fatte eierbeslutninger og vedtak i selskapenes eierorgan

Enhver organisering utenom kommunens basisorganisasjon svekker den direkte politiske styringen. Kommunen som eier må da foreta sin styring gjennom styringsdokumentene og vedtak fattet i selskapenes eierorgan. Eier fatter sine beslutninger i selskapenes eierorgan, som er følgende for de aktuelle selskapsformene:

- Generalforsamling for aksjeselskap (AS)
- Representantskap for interkommunale selskap (IKS)
- Kommunestyret for kommunale foretak (KF)

Eierstyringen i Øvre Eiker kommune er bygget opp slik at selskapene forholder seg til:

- aktuell selskapslovgivning
- kommunens prinsipper for eierstyring
- vedtekter / selskapsavtale og eierstrategi for hvert selskap

Kommunens formål med eierskapet skal fremkomme i eierstyringsdokumentene. Selskapets formål skal tydelig fremgå i vedtektene / selskapsavtalen. Vedtektene / selskapsavtalen er i stor grad bygget på lovregulerte bestemmelser for den enkelte selskapsform med tillegg av spesielle forhold eier(ne) ønsker å vektlegge. Eierstrategien for det enkelte selskap skal være en mer spesifikk og tydelig forventning fra eier til styret i selskapet om hvilke mål selskapet skal oppnå og hvordan virksomheten skal innrettes.

³ Vedtatt i PS 42/18 – kommunestyret 11.4.2018

3.3 Øvre Eiker kommune skal sette sammen styret med relevant kompetanse

I selskaper med flere eiere vil det vanligvis velges en valgkomite i generalforsamling eller i representantskapet. For heleide selskaper og selskaper uten egen valgkomite velger kommunestyret en valgkomite som sitter i hele valgperioden. Valgkomiteen innstiller overfor kommunestyret som igjen innstiller til selskapenes øverste organer på valg av representanter til styrene, herunder også leder og nestleder, samt styrehonoraret for kommende år. Kommunestyret vedtar hvordan ordfører skal stemme i selskapenes eierorgan. For kommunale foretak (KF) er kommunestyret selskapets øverste organ og velger selv styret, mens det i aksjeselskap er generalforsamlingen som velger styret.

Sammensetningen av styrene skal så langt mulig sørge for at styret samlet innehar en variert og bred kompetanse for å kunne lede det enkelte selskap. Målet er at styrene som kollegium har juridisk og økonomisk kompetanse, bransjekunnskap, leder- og styreefaring, samt kunnskap og erfaring knyttet til offentlig forvaltning. I tillegg skal styrene være kjønnsbalanserte og styremedlemmene må ha tilstrekkelig kapasitet til å skjøtte sine verv på en god måte. Lokal tilhørighet eller kunnskap kan også vektlegges.

Antall styremedlemmer bør tilpasses selskapets virksomhet, ansvar og kompleksitet. Styret bør ha mellom 3-7 medlemmer og eventuell ansattvalgt medlem kommer i tillegg.

Funksjonstiden er som hovedregel 2 år og for å sikre kontinuitet er ca. halve styret på valg hvert år. Folkevalgte og kommuneansatte skal som hovedregel ikke velges til styreverv i selskaper der Øvre Eiker kommune har eierinteresser.

Styregodtgjørelsen bør reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk, arbeidets kompleksitet og bransje. Styrets godtgjøring bør ligge på et moderat nivå og vurderes opp mot lønns- og prisutviklingen i samfunnet for øvrig. Styreleder bør godtgjøres høyere enn styremedlemmene.

3.4 Øvre Eiker kommune forventer at styret forvalter selskapet på en måte som ivaretar eiers formål med eierskapet og selskapets formål

Styret er på vegne av eierne det øverste styringsorganet. Styrets oppgaver og ansvar er lovregulert og det kan i de selskapsspesifikke styringsdokumentene legges inn presiseringer tilpasset det enkelte selskap. Det er styrets ansvar å følge opp eiers forventninger og krav som fremkommer i eierstyringsdokumentene for det enkelte selskap. Øvre Eiker kommune forventer også at styret gjennomfører en årlig evaluering av eget arbeid. Evalueringen legges frem for eier.

3.5 Øvre Eiker kommune stiller krav til at selskapene ivaretar sitt samfunnsansvar

Kommuneplanen i Øvre Eiker er retningsgivende for selskapene. Mål om samfunnsansvarlig forretningsdrift, bærekraft og innovasjon legges til grunn for virksomheten i selskapene. Selskapene skal overholde lover og regler som regulerer selskapenes organisasjonsform og øvrig aktuelt lovverk. Herunder også Forvaltningsloven, Offentleglova, Lov om offentlige anskaffelser, lovgivning og avtaleverk knyttet til ansattes rettigheter. Selskapene har selv ansvar for å avklare sitt forhold til de ulike bestemmelsene og etterlevelsen av disse. De ansattes rettigheter skal ivaretas i henhold til gjeldende lovgivning og avtaleverk som er etablert mellom de aktuelle arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene. Herunder også likestilling, integrering og forebygging av korrupsjon. Selskapenes drift skal bidra til å bygge Øvre Eiker kommunes positive omdømme.

3.6 Øvre Eiker kommune tar ansvar for å beskrive prosedyre for rapportering og samhandling

I den grad Øvre Eiker kommune ønsker hyppigere rapportering fra selskapene enn lovgivningen legger opp til skal det angis tydelig i vedtekter eller eierstrategi. Det skal også spesifiseres dersom rapporteringen skal inneholde flere elementer enn loven regulerer. Selskapene forholder seg til eierutvalget (består av formannskapetets medlemmer) som innstiller til kommunestyret. Kommunedirektøren legger en plan for at selskapene møter i eierutvalget og/eller kommunestyret minst en gang i valgperioden. Både eier og selskap kan initiere eiermøter i tillegg til lovpålagte møter i eierorgan og faste møtepunkter angitt i eierstrategien.

3.7 Øvre Eiker kommune stiller krav til avkastning, utbytte og/eller effektivitet tilpasset det enkelte selskap

Øvre Eiker kommune har investert eller overført store verdier til selskaper og foretak og det er naturlig at det stilles krav til avkastning på investert kapital. Kommunen stiller ikke generelle krav til avkastning eller utbytte. For selskaper som opererer i et marked og har forretningsmessige mål skal spesifikke krav omtales i eierstrategien for det enkelte selskap. Kravene skal tilpasses type virksomhet, ta hensyn til kapitalstrukturen⁴ i selskapet og andre selskapsspesifikke forhold. For alle selskap vil effektivitetsmål kunne omtales i eierstrategien, og for selskaper som ikke er av forretningsmessig art vil effektivitetsmål kunne erstatte mål og krav til avkastning og utbytte.

3.8 Øvre Eiker kommune stiller krav til etiske retningslinjer og etisk refleksjon

⁴ Betyr i hovedsak sammensetningen av egenkapital og gjeld som finansierer selskapets eiendeler

Selskapene skal ha etiske retningslinjer tilpasset selskapets virksomhet og behov. Styret skal synliggjøre at selskapet arbeider for en høy etisk standard. Kommunale foretak skal følge kommunens etiske retningslinjer.

3.9 Øvre Eiker kommune forventer at selskapene er åpne og transparente

Kommunen praktiserer meroffentlighet og ønsker at selskapene skal tilstrebe åpenhet som skal sikre at alle interessenter har tillit til selskapets beslutningsprosesser og måten selskapet styres og ledes på. Offentleglova § 2, gjelder for selvstendige rettssubjekt, der kommunen har en eierandel på mer enn halvparten.

Selskapene skal være uangripelige når det gjelder habilitet.

4. Roller i eierskapsforvaltningen

Kommunestyret:

- Vedtar *Eierstyring i Øvre Eiker kommune*
- Vedtar/behandler vedtekter⁵ og selskapsavtaler
- Vedtar/behandler selskaps-spesifikke eierstrategier
- Vedtar/behandler valg til styrer⁶
- Vedtar kommunens økonomiplan og tilhørende rapporter inkl. bevilgninger til selskaper
- Vedtar rapporter fra kontrollutvalget etter gjennomført selskapskontroll
- Vedtar/behandler opprettelse av nye, endringer i og avvikling av eksisterende eierskap

Eierutvalget:

- Innstiller til kommunestyret i alle saker som omhandler eierskap, se kommunestyrets rolle
- Gjennomfører eiermøter. Eiermøter med ledelsen i selskap og KF gir eierutvalget mulighet til å påse at virksomheten drives etter de rammene som er trukket opp i prinsippene for eierstyring, vedtekter / selskapsavtaler og eierstrategier. Eierutvalget kan også drøfte med selskapet spørsmål eier er opptatt av.

Partssammensatt:

- Behandler organisatoriske endringer og avtaler som berører ansatte i kommunale foretak

Kontrollutvalget:

- Gjennomfører selskapskontroll
- Selskapskontrollen består av to deler – eierskapskontroll og forvaltningskontroll
- Eierskapskontroll kan igjen deles i to
 - o Kontroll med hvordan kommunen utfører sin kontroll av eierinteressene
 - o Kontroll av om eierinteressene utøves i henhold til kommunens vedtak, lovbestemmelser og normer for god eierstyring

⁵ Vedtekter for AS vedtas i generalforsamling og i representantskapet for IKS'er

⁶ Valg til styrer i AS vedtas i generalforsamling

Kommunalt foretak⁷:

- Kan selv fremme saker av eiermessige karakter overfor eierutvalget og kommunestyret
- Saker knyttet til foretakets operasjonelle virksomhet fremmes via utvalg/formannskap og kommunestyret
- Sakene skal sendes via kommunedirektøren, kommuneloven § 9-16

Kommunedirektøren:

- Iverksetter og følger opp *Eierstyring i Øvre Eiker kommune 2024-2028*
- Forbereder eiersaker til politisk behandling som f.eks. forslag til vedtekter og eierstrategier
- Etablerer rutiner for løpende kontakt og oppfølging av selskapene, herunder forberedelse til møter med eierutvalg og kommunestyret, møter i eierorgan og administrativ oppfølging og kontakt med selskapene
- Uttalerett overfor styret i KF for saker som skal behandles i kommunestyret

5. Oppfølging

Det legges vekt på at kommunen har en åpen, langsiktig og forutsigbar eierstyring. Prinsippene for eierstyring bør ligge fast over tid, men må likevel revideres og vedtas minst én gang i hver valgperiode, jf. Kommuneloven § 26-1.

Faktaopplysninger om selskapene ajourholdes årlig og oppdateres på kommunens hjemmeside. Ved større og/eller uforutsette endringer orienteres eierutvalget.

⁷ § 9-16 *Forholdet til kommunens eller fylkeskommunens administrasjon*

Kommunedirektøren i kommunen eller fylkeskommunen har ikke instruksjons- eller omgjøringsrett overfor foretakets daglige leder.

Kommunedirektøren kan instruere styret og daglig leder om at et vedtak i foretaket ikke skal iverksettes før kommunestyret eller fylkestinget har behandlet saken.

Kommunedirektøren skal gis anledning til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som også skal behandles av kommunestyret eller fylkestinget. Uttalelsen skal legges fram for styret i foretaket når styret skal behandle saken. Styrets vedtak skal sendes til kommunestyret eller fylkestinget via kommunedirektøren.

I kommuner eller fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er myndigheten etter andre ledd lagt til kommunerådets eller fylkesrådets leder. Hvis rådets medlemmer har ansvaret for å lede hver sin del av administrasjonen, ligger myndigheten etter andre ledd hos det medlemmet som leder den delen av administrasjonen som foretaket hører inn under

6. Vedlegg

6.1 Oversikt eierposisjoner

Selskapets navn (beløp i hele 1000 kr)	Eierandel	Balansført verdi 01.01.2024	Formål med eierskapet
Eierskap hvA3:G10kommunen utøver eierstyring		1000 kr	
Eiker Energi AS	100 %	101 553	Øvre Eiker kommunes strategiske og finansielle formål med eierskapet i Eiker Energi AS er å sikre: - lokalt eierskap til samfunnskritisk virksomhet - nærhet til en arbeidsplass med høy kompetanse og lokalkunnskap - utbytte på investert kapital
Eiker Eiendomsutvikling AS	100 %	17 858	Øvre Eiker kommunes strategiske og finansielle formål med eierskapet i Eiker Eiendomsutvikling AS: - økt verdi på eksisterende eiendommer og arealer for over tid å bidra positivt til kommuneøkonomien - være et verktøy for kommunens strategi for stedsutvikling og eierskap i strategiske eiendommer
Eiker Vekst AS	50 %	25	Eierstrategi utarbeides i 2024
Vardar AS	8 %	21 431	Eierskapsmelding skal vedtas 2024
Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV)	12 %	500	Eierkommunenenes formål med eierskapet i Drammensregionens brannvesen IKS er at kommunene gjennom interkommunalt samarbeid har et brannvesen som leverer slik at oppgaver pålagt i lov og forskrift blir utført tilfredsstillende. Samfunnet og risikobildet er i hurtig endring og selskapets utviklingsarbeid må gjenspeile dette. Eierkommunene anser selskapet som et primært kompetanseorgan innenfor samfunnsikkerhet og beredskap. Selskapet kan etablere eller delta i andre selskap.
Renovasjonsselskapet for Drammenregionen IKS (RfD)	9 %	93	Eierkommunenenes hovedformål med sitt eierskap i RfD er å sikre bolig- og fritidseiendommene, skoler og barnehager og, hvis ønskelig, andre offentlige formålsbygg for alle eierkommunene: - et fremtidsrettet og bærekraftig tjenestetilbud, som vektlegger eierkommunenenes ambisjoner om reduserte utslipp av klimagasser, og er tilrettelagt for kildesortering og gjenvinning av ressursene i avfallet - et brukervennlig, fleksibelt og likeverdig tjenestetilbud for alle innbyggere, som på en positiv måte stimulerer til bærekraftige holdninger og adferd. Et vesentlig ledd i tjenestetilbudet er aktiv og målrettet informasjon. - et kostnadseffektivt tjenestetilbud, basert på samarbeid og stordrift, til konkurransedyktige priser
Eikern vannverk IKS (EVIKS)		30	Selskapets formål er å administrere og forvalte deltakerens interesser og rettigheter knyttet til bruk av vannressursene i Eikeren for vannforsyning og annen aktivitet i denne sammenheng
Viken Kommunerevisjon IKS (VKR)	6 %	70	Selskapets formål er å utføre lovpålagte revisjonsoppgaver for deltakerne etter gjeldende Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) med tilhørende forskrifter. Revisjonsarbeidet omfatter regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Selskapet utfører også andre tjenester, herunder undersøkelser, så langt dette er forenlig med selskapets oppgaver som revisor
Viken Kontrollutvalgssekretariat IKS (VIKUS)	4 %	28	Selskapets formål er å levere sekretariats tjenester for kontrollutvalg for deltakerne i tråd med gjeldende lov og forskrift. Selskapet kan utføre tilsvarende oppgaver for andre bestillere innenfor rammene i anskaffelsesregelverket.
Egenkapitalinnskudd KLP		45 364	
Eierskap hvor kommunen ikke utøver eierstyring			
Biblioteksentralen SA		3	Viktig samarbeidspartner
Anker Studenbolig stiftelse		50	Studenter fra Øvre eiker som oppfyller stiftelsens opptakskrav og som henvises fra Øvre Eiker kommune vil bli prioritert ved ledige hybler.
Kommunalt foretak (KF) er en del av Øvre Eiker kommune. Ikke en reell eierposisjon, men følges i praksis opp som en eierposisjon			Formålet med organiseringen
Øvre Eiker kommunale eiendom KF (ØEKE)			
Sum		187 006	

6.2 Skjematisk fremstilling av ulike selskapsformer

